

А. А. Булейко, викладач кафедри товарознавства та митної експертизи Академії митної служби України

ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТОВАРІВ ТА ПРЕДМЕТІВ ЧЕРЕЗ КОРДОН УКРАЇНИ

У статті розглядаються особливості проходження екологічного контролю. Приділяється особлива увага екологічному контролю, який проходять автотранспортні засоби, вантажі, особливостям екоконтролю об'єктів рослинного і тваринного світу, вивезенню брухту чорних та кольорових металів.

Peculiarities of ecological control passing are considered. Special attention is given to ecological control of motor transport, loads, flora and fauna objects, export of black and color metal raw materials.

Ключові слова. Екологічний контроль товарів, транспортні засоби, документи екологічного контролю.

Вступ. Кожному, хто вирішив щось перемістити через митний кордон (імпортувати або експортувати), потрібно знати, що йому доведеться мати справу одночасно не лише з митниками та прикордонниками, а й з працівниками служб екологічного контролю.

Постановка завдання. Мета цієї статті полягає в описі ситуацій, коли необхідний екологічний контроль. Кожен громадянин має знати, для чого проводиться екологічний контроль в Україні, що є об'єктами цього контролю, а також для чого проводиться екологічна експертиза, мета якої – запобігання негативному впливу антропогенної діяльності на стан навколишнього природного середовища і здоров'я людей, а також оцінка ступеня екологічної безпеки господарської діяльності та екологічної ситуації на окремих територіях і об'єктах.

© А. А. Булейко, 2009

Результати дослідження. Перед тим як щось переміщувати, потрібно з'ясувати, чи цей товар є об'єктом екологічного контролю, і чи взагалі його можна провезти.

Екологічний контроль на кордоні проводиться з метою дотримання підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними і фізичними особами без громадянства, які перетинають кордон України, вимог природоохоронного законодавства України.

Екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон України проводиться відповідно до Указу Президента України від 16 грудня 1993 р. № 596/93 “Про Комплексну програму розбудови державного кордону України” та п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 1995 р. № 198 “Про здійснення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон” [1, 113]. Здійснення функцій контролю покладено на Державну екологічну інспекцію на кордоні Міністерства охорони навколишнього природного середовища і ядерної безпеки України та екологічні інспекції Азовського і Чорного морів.

Об'єкти екологічного контролю:

1. Транспортні засоби, у тому числі автомобілі, літаки, судна самохідні та несамохідні, військові кораблі.

2. Вантажі, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, пестициди і агрохімікати.

3. Всі види риб, дикі тварини і рослини, зоологічні, ботанічні, мінералогічні колекції, мисливські трофеї, що перетинають державний кордон на залізничних станціях, автошляхах, в морських, річкових і повітряних портах.

4. Заборонені знаряддя і засоби відлову і добування об'єктів тваринного світу.

Окремі особливості є в проходженні екологічного контролю транспортними засобами [2, 21]. Екологічний контроль проходять автотранспортні засоби, які перевіряються на предмет дотримання вимог щодо:

– зовнішнього вигляду і чистоти;

– підтікання пально-мастильних матеріалів, які можуть забруднювати навколишнє середовище, та охолоджувальних речовин (холодильне обладнання і кондиціонери);

– вмісту окису вуглецю та вуглеводнів, рівня димності у відпрацьованих газах двигунів;

– радіаційного стану.

Технічні характеристики транспортного засобу мають відповідати даним підприємства-виробника, а при транспортуванні небезпечних вантажів додатково відповідати особливим умовам [3, 64].

До екологічного контролю при перевезенні через кордон вантажів подаються такі документи:

– декларація на вантаж – при експорті (при імпорті – за наявності);

– контракт;

– вантажна накладна (фактура-специфікація, рахунок-специфікація, рахунок-проформа, рахунок-фактура, СМР-міжнародна накладна);

– сертифікат;

- дозвіл на переміщення небезпечних вантажів відповідно до режимів переміщення (ввезення, вивезення, транзиту);
- сертифікат походження або інший документ торгово-промислової палати, що засвідчує походження товару;
- фітосанітарний сертифікат.

Обов'язково потребують спеціального маркування небезпечні вантажі. Маркування тари і автотранспорту наноситься відповідно до “Інструкції про забезпечення безпеки перевезень небезпечних вантажів автомобільним транспортом”, затвердженої наказом МВС № 181. Всі транспортні засоби і вантажі повинні мати маркування, яке попереджує про небезпечний характер вантажу, мати найменування товару, серійний номер ООН, класифікаційний шифр, а на упаковці додатково повинна бути інформація про верх та наявність крихкої тари. На транспортні засоби з обох боків прикріплюється інформаційна таблиця зі знаками безпеки.

При переміщенні через митницю об'єктів флори і фауни екологічний контроль проводиться уповноваженими до цього організаціями. У випадку переміщення тварин та рослин з порушенням правил вони вилучаються інспекторами екоконтролю. За неможливості повернути такі об'єкти в природне середовище вони реалізуються за договірними цінами зоопаркам, природним паркам, заповідникам. Вилучене м'ясо, риба, продукти життєдіяльності (мед, віск тощо) реалізуються заготівельним чи торговельним організаціям [4]. Нереалізовані вилучені матеріали за домовленістю можуть передаватись на зберігання на склади митних органів або знищуються за участю представника митниці.

Щодо контролю брухту чорних та кольорових металів, то він здійснюється згідно з “Порядком здійснення екологічного контролю експортних партій брухту чорних і кольорових металів підрозділами Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки”, визначеним Постановою КМУ № 999 від 02.07.1998 р. [1, 78]. Згідно з цим порядком екологічному контролю підлягає кожна експортна партія брухту. Партією вважається вантаж, що направляється одночасно на адресу одного утримувача, у складі однієї відправки, від одного відправника.

Контроль проводиться у два етапи – в період формування транспортних партій брухту в місцях його накопичення і в пункті пропуску через державний кордон України. Контроль транспортних партій брухту в місцях його накопичення здійснюється на підставі заявки експортера [5, 58]. Заявка подається за 15 днів до початку відвантаження експортної партії. У цей період проводиться перевірка супровідних документів, а саме:

- контракту;
- дозволу Мінекобезпеки на транскордонне перевезення брухту;
- ліцензії на збирання, заготівлю, переробку, купівлю і продаж брухту, виданої в установленому порядку;
- сертифіката походження брухту;
- відповідності фактичного складу вантажу і зазначеного в документації;
- заміри рівнів радіаційного випромінювання, а також наявності хімічного та іншого забруднення на поверхні металобрухту;
- у разі необхідності, з метою виявлення характеру та походження забруднення виконуються додаткові хімічні чи радіохімічні дослідження.

Заміри рівнів радіаційного випромінювання проводяться державним інспектором з охорони навколишнього природного середовища або представником організації, яка має дозвіл територіального органу Мінекобезпеки на проведення таких вимірювань. Результати обстеження оформлюють протоколом. У разі необхідності в присутності власника вантажу або особи, яка його представляє, відбираються зразки для проведення хіміко-аналітичних, радіохімічних досліджень [6, 41].

На основі протоколів, за відсутності порушень природоохоронного законодавства, оформлюється Сертифікат екологічного контролю у двох примірниках, які підписуються посадовою особою, призначеною керівником територіального органу Мінекобезпеки.

У випадку, якщо дослідження покажуть перевищення допустимих норм радіаційного випромінювання або недопустимий рівень хімічного забруднення, яке у визначені строки не може бути усунене, державний інспектор приймає рішення щодо заборони переміщення даної партії брухту.

Висновки. У результаті досліджень можна підкреслити, що екологічний контроль на кордоні проводиться відповідно до вимог природоохоронного законодавства України, задля екологічної безпеки насамперед. Проходженню екоконтролю підлягають транспортні засоби, у тому числі автомобілі, літаки, судна, військові кораблі; вантажі, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, пестициди і агрохімікати; всі види риб, дикі тварини і рослини, зоологічні, ботанічні, мінералогічні колекції, мисливські трофеї, що перетинають державний кордон на залізничних станціях, автошляхах, в морських, річкових і повітряних портах; заборонені знаряддя і засоби відлову і добування об'єктів тваринного світу. Екологічний контроль на кордоні проводиться з метою дотримання вимог природоохоронного законодавства України підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними та фізичними особами без громадянства, які перетинають кордон України.

Література

1. Закон України “Про зону надзвичайної екологічної ситуації” [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 42. – Ст. 348. (Зі змінами, внесеними згідно із Законом № 3421-IV від 09.02.2006 [Текст] // ВВР. – 2006. – № 22. – Ст. 199.
2. Топчиев А. Г. Геоэкология: географические основы природопользования [Текст] / А. Г. Топчиев. – Одесса : Астропринт, 1996. – 392 с.
3. Сахаев В. Г. Экономика природопользования и охрана окружающей среды [Текст] / В. Г. Сахаев, В. В. Щербицкий. – К. : Вища школа, 1987. – 263 с.
4. Дорогунцов С. І. Екологія [Текст] : навчально-методичний посібник / С. І. Дорогунцов, К. Ф. Коценко, О. К. Балова та ін. – К. : КНЕУ, 1999. – С. 152.
5. Экология города [Текст] : учебник / под ред. д. т. н. Ф. В. Стольберга. – К. : Либра, 2000. – 464 с.
6. Охрана окружающей среды [Текст] : учеб. для тех. спец. вузов / С. В. Белов, Ф. А. Козьяков, А. Ф. Козьяков и др. / Под ред. С. В. Белова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1991. – 319 с.